अध्याय तेरावा प्रारंभ

श्रीगणेशाय नमः ।। हे संतवरदा श्रीधरा । हे दयेच्या सागरा । हे गोपगोपीप्रियकरा । तमालनीळा पाव हरी ।। १ ।। तुझें ईशत्व पाहण्याकरितां । जेंव्हां झाला विधाता । गाई वासरें चोरितां । यमुनातटीं गोकुळांत ।। २ ।। तेव्हां तूं निजलीलेंकरून । गाई वासरें होऊन । ब्रह्मदेवाकारण । आपलें ईशत्व दाविले ।। ३ ।। दुष्ट ऐशा कालियाला । यमुनेमाजी तुडवून भला । रमणकद्वीपा धाडिला । गोप निर्भय करण्यास ।। ४ ।। तेवीं माझ्या दुर्दैवा । तुडवुनीया वासुदेवा । दासगणू हा करावा । निर्भय सर्व बाजूंनी ।। ५ ।। मी अजाण भक्त तुझा हरी । परी देवा कृपा करी । मी आहे अनधिकारी । योग्य न तुझ्या कृपेस ।। ६ ।। ऐसें जरी आहे सत्य । परी नको पाहूंस अंत । माझी चिंता वार त्वरित । आपुल्या कृपाकटाक्षें ।। ७ ।। आतां श्रोते सावधान । बंकट, हरी, लक्ष्मण। विठू जगदेवादि मिळून । गेले वर्गणी जमवावया ।। ८ ।। भाविकांनीं वर्गणी दिली । कुत्सितांनीं कुटाळी केली । वर्गणीची कां हो पडली । जरूर तुमच्या साधूस्तव ।। ९ ।। गजानन म्हणतां महासंत। जें न घडे तें घडवीत । मग त्यांच्या मठाप्रत । वर्गणी ही कशाला ? ।। १०।। कुबेर त्यांचा भांडारी । मग कशास फिरता दारोदारी ?। चिठ्ठी कुबेराच्यावरी । करा म्हणजे काम झालें ।। ११ ।। ऐसें ऐकतां भाषण । जगदेव बोलला हांसोन । या भिक्षेचें कारण । आहे तुमच्या बऱ्यासाठीं ।। १२ ।। श्रीगजाननासाठीं । नको बांधणें मठमठी । ह्या अवघ्या आटाआटी । तुमचें कल्याण व्हावयास ।। १३ ।। स्वामी गजाननाचा। त्रैलोक्य हाचि मठ साचा । अवघीं वनें हा बगीचा । पलंग ज्यांचा मेदिनी ।। १४ ।। अष्टसिद्धी दासीपरी । राबताती ज्याच्या घरीं । तो न तुमची पर्वा करी । त्याचें वैभव निराळें ।। १५ ।। सविता सूर्यनारायण । त्यासी दीप कोठून । प्रकाश देऊ शकेल जाण । प्रतिकार करण्या तमाचा ।। १६ ।। तो मुळींच प्रकाशमयीं । त्याला दीपाचें काज नाहीं । हलकारा तो कोठून होई । सार्वभौमा भूषवितां ?।। १७ ।। इच्छा ऐहिक वैभवाची। असते मानवांप्रति साची । ती आहे व्हावयाची । पूर्ण या पुण्यकृत्यानें ।। १८ ।। रोग बरा करण्या भली । औषधाची योजना केली । प्राणासाठीं नसे झाली । ती हे ध्यानी धरा हो ।। १९ ।। रोग भय शरीरास। नाहीं मुळींच प्राणास। जन्ममरण हेंही त्यास । नाही मुळी राहिलें ।। २० ।। तैसी तुमची सुसंपन्नता । रक्षण व्हाया

सर्वथा । पुण्यरूप औषधी आतां । मिळणें भाग आहे की ।। २१ ।। संपन्नता हें शरीर । रोग त्याचे अनाचार । त्याचा नाश होणार । या पुण्यरूप औषधीनें ।। २२ ।। म्हणून पुण्यसंचय करा । कुतर्क ना चित्तीं धरा । पुण्य मेदिनींमाजीं पेरा । करा आपुल्या संपत्तीचा ।। २३ ।। बीज पेरिता खडकावर । तें वायां जातें साचार । त्यास कधीं ना येणार । मोड हें ध्यानीं धरावें ।। २४ ।। अनाचार दुर्वासना । हे खडक असती जाणा । तेथें टाकिल्यावरी दाणा । ते किडे पांखरें भक्षिती ।। २५ ।। संतसेवेसमान । कोणतें नाहीं पुण्य आन । स्वामी सांप्रत गजानन । मुगुटमणी संतांचें ।। २६ ।। संतकार्यास कांहीं देता । अगणित होतें सर्वथा । एक दाणा टाकितां । मेदिनीमाजी कणीस होतें ।। २७ ।। त्या कणसास दाणे येती । एकाचेच बहुत होती । तीच पुण्याची आहे स्थिती । हें बुध हो विसरूं नका ।। २८ ।। ऐसें बोलतां साचार । कुटाळ झाले निरुत्तर । खरें तत्त्व असल्यावर । कुंठित गती तर्काची ।। २९ ।। नेता असल्या वजनदार । वर्गणी ती जमे फार । क्षुल्लकाच्यानें न होणार । कार्य कधीं वर्गणीचें ।। ३० ।। असो मिळाल्या जागेवरी । कोट बांधिला सत्वरीं । झटूं लागलें गांवकरी । मग वाण कशाची ? ।। ३१ ।। बांधकाम कोटाचें । चालतां शेगांवीं साचें । दगड चुना रेतीचें । सामान गाड्या वाहती ।। ३२ ।। त्या वेळीं समर्थ स्वारी । होती जुन्या मठावरी । त्यांनी विचार अंतरीं । ऐशा रीती केला हो ।। ३३ ।। आपण तेथें बसल्याविणें । काम न चालें झपाट्यानें । म्हणून कौतुक समर्थानें । केले कसें ते परियेसा ।। ३४ ।। एका रेतीच्या गाडीवरी । समर्थांची बसली स्वारी । तो गाडीवान झाला दुरी । महार होता म्हणून ।। ३५ ।। तयीं महाराज वदले तयास । कां रे खालीं उतरलास ? । आम्हां परमहंसांस । विटाळाची बाधा नसे ।। ३६ ।। महार बोले त्यावरी । महाराज तुमच्या शेजारीं । मी न बसे गाडीवरी । तें आम्हां उचित नसे ।। ३७ ।। मारुती रामरूप झाला । परी रामासन्निध नाहीं बसला । तो उभाच पहा राहिला । कर जोडुनी रामापुढें ।। ३८ ।। बरें बापा तुझी मर्जी । त्यास हरकत नाहीं माझी । बैलांनो, नीट चला आजी । गाडीवाल्यामागून ।। ३९ ।। बैल तैसें वागले । नाही कशास बुजले । गाडीवाल्यावांचून आलें । नीट सांकेतिक स्थलास ।। ४० ।। समर्थ खालीं उतरले । मध्यभागीं येऊन बसले । तेथेंच हल्लीं काम झालें । त्यांच्या भव्य समाधीचें ।। ४१ ।। ही जागा शेगांवांत । आहे दोन नंबरांत । त्रेचाळीस पंचेचाळीस । सातशें सर्व्हे नंबराच्या ।। ४२ ।। महाराज बसले ज्या ठिकाणीं । तीच यावी मेदिनी । मध्यभागा म्हणूनी । हें करणें भाग पडलें ।। ४३ ।। त्या दोन नंबरांतून । जागा थोडथोडी घेऊन । साधिला तो मध्य जाण । ऐसें चतुर कारभारी

।। ४४।। एक एकराचा हुकूम झाला । परी बांधकामाच्या वेळेला । समाधिमध्य साधण्याला । जागा थोडी पडली कमी ।। ४५ ।। त्यासाठी म्हणून। अकरा गुंठे जास्त जाण । जमीन ती घेऊन । बांधकाम चालविलें ।। ४६ ।। पुढाऱ्यांच्या होतें मनीं । वचन दिलें अधिकाऱ्यांनी । आणिक एक एकर तुम्हांलागुनी। काम पाहून जागा देऊं ।। ४७ ।। यास्तव केलें धाडस। अकरा गुंठे घेण्यास । परी तें गेलें विकोपास । एका दुष्टाच्या बातमीमुळें ।। ४८ ।। यामुळें पुढारी। थोडे घाबरले अंतरीं । त्यांत जो पाटील होता हरी । तो बोलला समर्था ।। ४९ ।। अकरा गुंठे जागेचा । तपास करावया साचा । एक जोशी नांवाचा। आला असे अधिकारी ।। ५० ।। हांसत हांसत पाटलाला। समर्थानें शब्द दिला । जागेबद्दल जो कां झाला । दंड, तुम्हा तो माफ होईल।। ५१ ।। त्या अधिकारी जोशाप्रती। समर्थानें दिली स्फूर्ती । चाललेल्या प्रकरणावरती। शेरा त्यांनी मारिला ।। ५२ ।। कीं हा दंड झालेला । विनाकारण आहे भला । दंड ! गजानन संस्थेला। परत द्यावा म्हणून ।। ५३ ।। मी करून आलों चौकशी । जाऊन त्या शेगांवासी । या घडलेल्या प्रकारासी । दंड होणें उचित नाहीं ।। ५४ ।। म्हणून तो माफ केला। ऐसा हुकूम जेव्हां आला। तैं हरी पाटलाला। आनंद झाला विशेष ।। ५५ ।। तो म्हणे समर्थांचे । वाक्य ना खोटें व्हावयाचें । मजवरी किटाळ महाराचें । येऊन गेलें नुकतें एक ।। ५६ ।। त्या वेळीं महाराजांनीं । भिऊं नकोस म्हणोनी । तुझ्या एकाही केसालागुनी । धक्का न त्याचा बसेल ।। ५७ ।। तेंच खरें अखेर । घडून आलें साचार । तैसाच हाही प्रकार । आज दिनीं झालासे ।। ५८ ।। समर्थवाक्य खोटें झालें । ऐसें कोणी न कधी ऐकिलें । असो शेगांवाचे लागले। लोक भजनी स्वामींच्या ।। ५९ ।। आतां नव्या जागेंत आल्यावर । जें कांहीं घडलें प्रकार । म्हणजे समर्थांचे चमत्कार । ते आतां वर्णितो ।। ६० ।। मेहेकरच्या सान्निध्याला। सवडद नामें ग्राम भला । त्या गांवीचा एक आला । गंगाभारती गोसावी ।। ६१ ।। यास होता महारोग । कुजून गेलें अवघें अंग । उरली न पडल्यावांचून भेग । जागा दोन्ही पायांला ।। ६२ ।। करपद बोटें झडून गेली । तनुप्रती चढली लाली । कानाच्या सुजल्या पाळी । कंडू सुटला तनूतें ।। ६३ ।। म्हणून गंगाभारती। त्या महारोगा त्रासला अती । समर्थांची ऐकोन कीर्ति । शेगांवासी पातला ।। ६४ ।। श्रोते त्या गोसाव्याप्रत । लोक आडवूं लागले बहुत । तुला रक्तपिती आहे सत्य। तूं न जावें दर्शना।। ६५ ।। महाराज दिसतील ऐशा ठायीं। उभा राहून दर्शन घेई । कधींही ना जवळ जाई । त्यांचे चरण धरावया ।। ६६ ।। हा स्पर्शजन्य रोग फार। म्हणून वैद्य डॉक्टर । सांगती याचा विचार । तूं आपुल्या मनीं करी ।। ६७ ।। परी एके दिनी गंगाभारती ।

चुकवून अवघ्या लोकांप्रती। येता झाला सत्वर गती। प्रत्यक्ष दर्शन घ्यावया।। ६८।। डोई ठेवितां पायावर । समर्थांनी चापट थोर । मारिली त्याच्या डोक्यावर । अति जोरानें विबुध हो ।। ६९ ।। म्हणून तो उभा ठेला । समर्थांस न्याहाळू लागला । स्वामींनी त्याचे थोबाडाला। दोन्ही करें ताडिलें ।। ७० ।। फडाफड मारिल्या मुखांत। आणिक वरती एक लाथ । खाकरोनी बेडक्याप्रत । थुंकले त्याच्या तनूवरी ।। ७१ ।। तोच त्याने मानिला। समर्थांचा प्रसाद भला। बेडका होता जो कां पडला । तयाचिया अंगावर ।। ७२ ।। तो त्याने घेऊन करी । चोळून अवघ्या शरीरी । लाविता झाला मलमापरी । आपुल्या सर्व अंगास ।। ७३ ।। तो प्रकार पाहतां । एक कुटाळ तेथे होता । तो गोसाव्यासी बोलतां । झाला पाहा येणें रीति ।। ७४ ।। आधीच शरीर नासलें। तुझें आहे बापा भलें । त्यावरी यांनीं टाकिले। या अमंगळ बेडक्यातें।। ७५।। तो तूं प्रसाद मानिला । अवघ्या अंगातें चोळिला । जा लावून साबणाला। धुवून टाकी सत्वर ।। ७६ ।। हे ऐसे वेडे पीर । विचरूं लागतां भूमीवर । त्यांशीं अंधश्रद्धेचें नर । साधू ऐसे मानिती ! ।। ७७ ।। त्याचा परिणाम ऐसा होतो । अविधि कृत्यांस ऊत येतो । तो येतां सहज जातो । समाज तो रसातळां ।। ७८ ।। यासी तुझेंच उदाहरण । तूं औषध घेण्याचे सोडून। आलास की रे धांवून । या वेड्यापिशापाशीं ।। ७९ ।। गोसावी तें ऐकतां । हसूं लागला सर्वथा । म्हणे तुम्ही येथेंच चुकतां। याचा करा विचार ।। ८० ।। अमंगळ साधूपासी। कांहीं न राहातें निश्चयेसी । कस्तुरीच्या पोटाशी। दुर्गंधी ना वसे कदा ।। ८१ ।। तुम्हां दिसला बेडका । तो हा प्रत्यक्ष मलम देखा । कस्तुरीच्या सारखा। सुवास येतो यालागीं ।। ८२ ।। तुम्हां संशय असल्यास। पाहा माझ्या अंगास । हात लावूनिया खास । म्हणजे कळून येईल कीं ।। ८३ ।। त्यांत थुंक्याचें नांव नाहीं । अवघी औषधी आहे पाही । मी इतुका वेडा नाहीं । बेडक्यास मलम मानणारा ।। ८४ ।। तुझा त्यासी संबंध नव्हतां। म्हणून बेडका दिसला तत्त्वतां । समर्थांची योग्यता। त्वां न मुळीं जाणिली।। ८५।। त्याचें पाहण्या प्रत्यंतर । चाल जाऊं एकवार। स्नान केलेल्या जागेवर । वेळ आतां करूं नको।। ८६।। समर्थ स्नान प्रतिदिवशीं । करतील ज्या जागेसी। तेथल्या ओल्या मातीसी । मी लावितों निजांगा ।। ८७ ।। ऐसा संवाद तेथे झाला । दोघे गेले स्नानस्थला । तो कुटाळासी आला। अनुभव गोसाव्यापरीच ।। ८८ ।। मृत्तिका स्नानस्थलाची । दोघांनीही घेतली साची । तो गोसाव्याच्या हातीं । बैसली औषधी होऊन ।। ८९ ।। कुटाळाच्या हातांत। ओलीच माती आली खचित् । दुर्गंधीही किंचित् । येत होती तियेला ।। ९० ।। तो प्रकार पाहतांक्षणीं । कुटाळ घोटाळला मनीं। कुत्सित कल्पना

सोडूनी । शरण गेला समर्था ।। ९१ ।। असो कोणी गोसाव्यातें । जवळ बसू देत नव्हते। हा दूर बसून भजनातें । करी स्वामीपुढें नित्य ।। ९२ ।। आवाज गंगाभारतीचा । पहाडी गोड मधुर साचा । अभ्यास होता गायनाचा। त्या गंगाभारतीला।। ९३।। ऐसें पंधरा दिवस गेले। रोगाचें स्वरूप पालटलें । लालीनें तें सोडिलें । तयाचिया अंगाला ।। ९४।। चाफे झाले पूर्ववत्। भेगा पदींच्या निमाल्या समस्त । दुर्गंधीचा मोडला त्वरित । ठाव त्याचा श्रोते हो ।। ९५।। गोसाव्याचें ऐकून भजन । होई संतुष्ट समर्थमन । प्रत्येक जिवाकारण । गायन हें आवडतें ।। ९६ ।। बायको गंगाभारतीची। अनसूया नांवाची । ती शेगांवीं आलीं साची । न्याया निज पतीला ।। ९७ ।। संतोषभारती कुमार । होता तिच्या बरोबर। येऊन पतीस जोडिले कर । चला आतां गांवातें।। ९८ ।। तुमची व्याधी बरी झाली। ती मी दृष्टीं पाहिली । समर्थ साक्षात् चंद्रमौळी । आहेत हेंच खरें असे।। ९९ ।। मुलगा तेंच बोलला । म्हणे बापा गांवीं चला । पुसून गजानन महाराजाला । येथें राहणें पुरें झालें ।। १०० ।। गंगाभारती म्हणे त्यावर । मला नका जोडू कर। आजपासून साचार । मी तुमचा खचित नाहीं ।। १ ।। ही अनाथांची माऊली। स्वामी गजानन येथें बसली । त्यांनी माझी उतरविली । धुंदी चापट मारून ।। २ ।। राख लाविली अंगाप्रत। आणि चित्त तुझें संसारात। केलीस विटंबना बहुत। या भगव्या वस्त्राची।। ३।। ऐसें संकेतें बोलले । थापट्या मारून जागें केलें । आतां डोळे उघडिलें । संसाराचा संबंध नको।। ४ ।। हे संतोषभारती कुमारा । तूं तुझ्या आईस नेई घरा । येथें नकोस राहूं जरा। सवडद जवळ करावें ।। ५ ।। हिचें जीवमान जोंवरी। तोंवरी हिची सेवा करी। ही तुझी माय खरी । हिला अंतर देऊं नको ।। ६ ।। मातोश्रींची करितां सेवा। तो प्रिय होतो वासुदेवा। पुंडलिकाचा ठेवावा। इतिहास तो डोळ्यांपुढे ।। ७ ।। मी येता सवडदांत । पुन्हां रोग होईल पूर्ववत् । म्हणून त्या आग्रहांत । तुम्हीं न पडावे दोघांनी ।। ८।। आजवरी तुमचा होतो । आतां देवाकडे जातो । नरजन्माचा करून घेतों । कांहीं तरी उपयोग ।। ९ ।। हा वाया गेला खरा । नराचा जन्म साजिरा । चुकेल चौऱ्याशींचा फेरा । ऐसें साच सांगितलें।। ११०।। समर्थकृपेनें निश्चिती। झाली मला ही उपरती । या परमार्थखिरींत माती । टाकूं नका रे मोहाची ।। ११ ।। ऐसें सांगून कुटुंबाला। मुलासह सवडदाला। दिले धाडून राहिला। आपण तसाच शेगांवी ।। १२ ।। पदपदांतरें समर्थांचीं। आवडीने म्हणावीं साची । त्यास कला गायनाची। येत होती विबुध हो ।। १३ ।। प्रत्यहीं तो अस्तमाना । एकतारा घेऊन जाणा । समर्थांच्या सान्निधाना । बैसून भजन करीतसे ।। १४।। ऐकून त्याचें भजन । इतरांचेही हर्षे मन ।

वस्तु अशीच आहे गान । रंजविणारी सर्वांते ।। १५ ।। हा गंगाभारती बरा झाला । रोगाचा पत्ता मोडला। मलकापुरास पुढें गेला । गजाननाच्या आज्ञेनें ।। १६ ।। असो एकदां पौषमासी । झ्यामसिंग आला शेगांवासी । बोलतां झाला समर्थांसी । माझ्या गांवास चला हो ।। १७ ।। मम भाच्याच्या गृहाला। अडगांवीं नेण्याला । मी आलों होतों आपणाला । तयीं आपुला करार ।। १८ ।। ऐसा होता समर्था। मी नाहीं येत आतां । नको करूं आग्रह वृथा। पुढें मागें येईन ।। १९ ।। त्याला दिवस झालें बहुत। आतां चला मुंडगांवांत । मी आहे आपुला भक्त। माझी इच्छा पूर्ण करा ।। १२० ।। मुंडगांवांत माझे घरीं । कांहीं दिवस राहा तरी । मी अवघी करून तयारी। न्याया आलो आपणां ।। २१ ।। झ्यामसिंगा बरोबर । मुंडगांवी आले साधुवर । दर्शना लोटले नारीनर । तो न आनंद वर्णवे ।। २२ ।। झ्यामसिंगानें भंडारा । घातिला असे थोर खरा । मुंडगांव झाले गोदातीरा । दुसरें कीं हो पैठण ।। २३ ।। पैठणामाजी एकनाथ। मुंडगांवीं गजानन संत। भजनी दिंड्या अमित । आल्या भजन करावया ।। २४ ।। आचारी लागले स्वैंपाका । अर्धा स्वैंपाक झाला निका । तैं महाराज बोलले देखा। ऐसे झ्यामसिंगासी ।। २५ ।। झ्यामसिंगा, आज चतुर्दशी। मुळींच आहे रिक्त तिथी। भोजनाच्या पंक्ती । पौर्णिमेला होऊं दे ।। २६ ।। झ्यामसिंग बोलला यावर । स्वयंपाक झाला तयार । लोक जमले आहेत फार । आपला प्रसाद घ्यावया ।। २७ ।। स्वामींनीं केले बोलणें । तुझें व्यवहारदृष्टीनें। योग्य परी हें न माने । त्या जगदीश्वराला ।। २८ ।। झ्यामसिंगा ! हें अन्न । न येईल उपयोगाकारण। तुम्हां प्रापंचिकालागून। आपलेंच व्हावें वाटते ।। २९ ।। पंक्ती बसल्या भोजना । तों एकाएकी आकाश जाणा। भरून आलें गर्जना । होऊं लागली मेघांची ।।१३० ।। चमकें वीज माथ्यावरी। झंझावात सुटला भारी । कडकडा तीं कांतारीं। लागलीं झाडें मोडावया ।। ३१ ।। घटकेंत पाणी पाणी झालें । अन्न अवघे वाया गेलें। मग झ्यामसिंगानें विनविलें । महाराजांस येणें रीतीं ।। ३२ ।। आतां महाराज उद्यां तरी। मुळी न व्हावें आजच्या परी। हिरमुष्टी होऊन बसली खरी । अवघी मंडळी गुरुराया ।। ३३ ।। निवारा या पर्जन्याला । हा नव्हे पावसाळा । अगांतुक बेटा आला। आमचा नाश करावया ।। ३४ ।। आतां पाऊस पडेल । तरी शेतीचें होईल । वाटोळें तें पाहा सकळ। मग म्हणतील लोक ऐसें ।। ३५ ।। झ्यामसिंगे केलें पुण्य। हा भंडारा घालून। तें भोवलें आम्हा लागून । वा खूप तऱ्हा पुण्याची ।। ३६ ।। तैं महाराज म्हणाले झ्यामसिंगा ! । ऐसा सचिंत होसी कां गा। तुला न उद्यां देईल दगा । हा पर्जन्य कधींही ।। ३७ ।। आत्तांच मी वारितो त्यासी। ऐसें बोलोन आकाशासी ! पाहूं

लागलें पुण्यराशी। तों आभाळ फांकलें ।। ३८।। मेघ क्षणांत निघून गेले । सर्व ठायीं ऊन पडलें । हें एका क्षणांत झालें । अगाध सत्ता संतांची ।। ३९ ।। दुसरे दिवशी पौर्णिमेला । थोर भंडारा पुन्हां झाला। तो नियम चालला । अजून त्या मुंडगांवी ।। १४० ।। झ्यामसिंगानेआपुली। इस्टेट सर्व अर्पण केली । महाराजांचे चरणी भली । त्या मुंडगांव ग्रामांत।। ४१ ।। लोक त्या मुंडगांवात। समर्थांचे झाले भक्त। पुंडलीक भोकरे म्हणूनी त्यांत । एक जवान पोऱ्या असे ।। ४२ ।। हा उकिरड्या नामक कुणब्याचा । पुत्र एकुलता एक साचा । भक्त झाला महाराजांचा । ऐन तारुण्यामाझारी ।। ४३ ।। हे उकीर्डा नाम वऱ्हाडांत। पोर नसल्या वांचत । लोक नवसें ठेवितात । ऐसा प्रघात त्या प्रांती ।। ४४ ।। तें पेंटय्या तेलंगणांत। केर पुंजा महाराष्ट्रांत। तैसा उकीर्डा वऱ्हाडांत । नांव ठेविती बालकाचें ।। ४५ ।। हा पुंडलीक वद्य पक्षासी। करावया वारीसी । येत नियमें शेगांवासी । घ्याया दर्शन समर्थांचें ।। ४६ ।। जैसें कां तें वारकरी । वद्य पक्षामाझारीं । जाती इंद्रायणीचें तीरीं । देहू आळंदी गांवाला ।। ४७ ।। तैसाच हा वऱ्हांडात। वारी वद्य पक्षात। करी येऊन शेगांवात । परम भावभक्तीनें ।। ४८ ।। असो एकदां वऱ्हाडांत। रोग ग्रंथिक सन्निपात । बळावला अत्यंत । गांव बाहेर पडले कीं ।। ४९ ।। या तापांत ऐसें होतें। प्रथमतां थंडी वाजते। अंग ज्वरानें तप्त होतें । डोळें होती लाल बहु ।। १५० ।। आणि कोठेतरी सांध्यावर । ग्रंथि उठें सत्वर । ती होता करी जोर । वात तिच्या मागूनी ।। ५१ ।। मग रोगी बरळतसे । शुद्धि न कांहीं राहतसे । तलखी अंगाची होत असे । बेशुद्ध होई क्षणाक्षणां।। ५२।। पूर्वी हा रोग विपरीत । नव्हतां भरतखंडांत। त्याचा वास युरोपांत । होता मोठ्या प्रमाणी ।। ५३ ।। ती सांथ इकडे आली। गांवोगांव पसरली । त्याच्या प्रतिकारा सोडून दिलीं । लोकांनीं ती घरेंदारें।। ५४ ।। त्या दुर्धर सांथीची स्वारी । आली पाहा मुंडगांवावरी । तो पुंडलीकाची आली वारी। शेगांवास निघाला।। ५५ ।। कसकस त्याला घरीच आली। परी ती त्याने चोरिली । शेगांवाची वाट धरली। आपुल्या पित्यासमवेत ।। ५६ ।। येतां पांच कोसांवर । शरीरासी भरला ज्वर। एक पाऊल भूमीवर । तयाच्यानें टाकवेना ।। ५७ ।। गांठ उठली बगलेंत । हैराण झाला रस्त्यांत । ऐसें पाहून पुसें तात । कां रे पुंडलीका ऐसें करिशी ? ।। ५८ ।। पुंडलीक म्हणे बापाला । बाबा मशीं ताप आला । गोळा एक कांखेला । उठला आहे येधवा ।। ५९ ।। शक्ति सारी क्षीण झाली । आतां मशीं न चालवें मुळीं । काय करूं ही राहिलीं । वारी हाय रे दुर्दैवा ।। १६० ।। हे स्वामी दयाघना ! । वारीस खंड पाडी ना । दाव तुझ्या दिव्य चरणा । भक्तवत्सला कृपानिधी ।। ६१ ।। वारी

सांग झाल्यावर । मग येऊं दे खुशाल ज्वर । जरी सांडले शरीर । तरी न त्याची पर्वा मला ।। ६२ ।। माझा पुण्यठेवा हीच वारी । ती रक्षण आतां करी । ही साथ झाली वैरी। नाश तिचा करावयातें।। ६३ ।। शरीरसामर्थ्य जोंवर । परमार्थ घडे तोंवर। बापही झाला चिंतातुर। ती मुलाची पाहून स्थिती।। ६४ ।। तोही रडू लागला । हा एकुलता एक पुत्र मला । देवा न दिवा नेई भला । हा माझ्या वंशाचा।। ६५ ।। उकीर्डा म्हणे पुत्रास । गाडीघोडे बसावयास । आणूं कां या समयास । तुला बाळा बसावया।। ६६ ।। पुंडलीक वदे तयावरी । झाली पाहिजे पायींच वारी । उठत बसत कसें तरी । जाऊं चला शेगांवा।। ६७ ।। मध्येंच मृत्यु आल्यास । शव तरी ने शेगांवास। नको करूं शोकास। हेंच आतां सांगणें ।। ६८ ।। बसत उठत पुंडलीक आला। अति कष्टे शेगांवाला। पाहून स्वामी समर्थाला । घातलें त्यानें दंडवत ।। ६९ ।। तो समर्थांनी माव केली । एका हातानें दाबिली। कांख त्यांनीच आपुली। अति जोर करोनिया ।। १७० ।। आणि केलें मधुरोत्तर । पुंडलीका ! तुझें गंडांतर । टळले आतां तिळभर। चिंता त्याची करूं नको ।। ७१ ।। तैसे महाराज वदतां क्षणी । पुंडलीकाची गांठ जाणी। गेली जागच्या जागी जिरोनी । ताप तोही उतरला ।। ७२ ।। कंप अशक्ततेनें। राहिला देहाकारणें। करी पुंडलीकाच्या मातेनें। आणिला नैवेद्य वाढून ।। ७३ ।। घांस त्या नैवेद्याचे। समर्थे घेतां दोन साचे । कांपरें तें पुंडलीकाचें। गेले बंद होवोनिया ।। ७४ ।। पुंडलीक झाला पूर्ववत्। अशक्तता राहिली किंचित् । हे गुरुभक्तीचें फळ सत्य । उघडा डोळे अंधांनो ! ।। ७५ ।। गुरू योग्य असल्यावरी । वायां न जाई सेवा खरी । कामधेनु असल्या घरीं । कां न इच्छा पुरतील?।। ७६।। सांग करून वारीला । पुंडलीक गेला मुंडगांवाला। हें जो चरित्र वाची भला । त्याचें टळेंल गंडांतर ।। ७७ ।। संतचरित्र ना कहाणी । अनुभवाची खाण जाणी । मात्र अविश्वास मनीं। संतकथेचा न यावा हो ।। ७८ ।। श्रीदासगणूविरचित । हा श्रीगजानन विजय नामें ग्रंथ। सुखद होवो भाविकांप्रत। हेंच देवा मागणें ।। १७९ ।। ।। शुभं भवतु ।। श्रीहरिहरार्पणमस्तु ।।

।। इति श्रीगजानन विजय ग्रंथस्य त्रयोदशोऽध्यायः समाप्तः ।।